नं. ५३१४

गदाधरी मुक्तिवादः
तैलिंग्याम्

× × × ×

पत्र सं. ८ —— ऌ. ५

विषय. वेदान्त शास्त्रं.

Stein Catalogue

गदाधरी युक्तिवादः तैलिंगदेशलिप्याम्

५३१४

5314
F. 8

तैलङ्गूभाषा

గాదాధరీవ్యుత్తివాదః సమాప్తః

पत्र ८

गदाधरिव्युत्तिवाद

తత్త్వజ్ఞానే తారకోపదేశసంపాదనే నైవోపపెక్షితం కాశీమరణాంతరమేవ భక్తానాం భగవాన్ తారకమనుస్మరతి తస్మాచ్చ మరణం తచ్ఛరీరావచ్ఛేదేన జ్ఞానమనుత్పాద్యాప్యదృష్టద్వారా తదుత్తర గ్రాహో తచ్ఛరీరావచ్ఛేదేనాత్మతత్త్వజ్ఞానముత్పాదయతీత్యపి
కేచిత్ కాశీగంగామథురామరణాదీనామదృష్టద్వారా సంబంధనసంభవపి ఉక్తైర్నైకల్ప్యైకకారణత్వైవత్వ్యాప్యప్రనాదీనాంవచ్ఛిన్నరివనస్యైవం సంవలితయోస్త్రీహాయనవయోరివ కాశీమరణగంగామరణయోః ఫలానుత్పాదకత్వే ప్రసంగాదితి వాచ్యం వైషమ్యాత్తథా
హి త్రీహాయనవయోరేకప్రకారేణ క్రమేణ యాగసాధనతయా విధానాత్ సాధనత్వేన ప్రథమపతితో లాఘవే సాధనాంతరాకాంక్షానుదయాత్ త్రీహ్యాకారణకయాగః కిం తత్కరణక ఫలసాధనమితి వికల్పమపి త్రైకాంక్షైవ విధ్యర్థాపాదనం వాచ్యం తావత్త్యాకాంక్షా
యాం త్రీహికరణకత్వాద్యాపవిశిష్టవిశేషరూపావశ్యం తదితరకరణకత్వవిశిష్టయాగఫలసాధనతా మోక్షవిషయకత్వాత్ అవాకారాఖ్యపాతేన యవైర్యజేతేతి వాక్యద్వ్రీహికరణకత్వాఖ్యవయవకరణత్వరూపాఖ్యయవవిశేషణవిశిష్టయాగవిషయక
ఫలసాధనతాబోధకస్యైకరణే యుక్తవిశిష్టవయస్యకారకస్య సాధనతయా లక్ష్యమవిశేషణస్వతత్త్వాద్ర్యత్రయోః యుక్తత్వేపి తస్య తాత్పర్యమోక్షః కమితి వ్రీహిరూతేనేష్యమో వ్రీహికరణకత్వస్య యవైరిత్యుక్తస్య యవకరణకత్వస్యైవ తత్ర వ్రీహ్యకరణకత్వరూపవి
శేషణస్యాపి ఫలోపయోగిత్వప్రతీయతే ఇత్యుభయోరశాస్త్రార్థతాత్ర తస్యైవ ప్రకరణాదావవిధిప్రవృత్తిః ఇహ పునః పయఃనియమిత్వే మోక్షస్య కింసాధనమిత్యాకాంక్షాయాం తత్రాకాంక్షాయామేవ సాధనత్వేన గంగామరణభగవన్నామకాశీమరణాదీనాం విధానాదితర
సాపేక్ష్యవిశిష్టానామేవ తేషాం మోక్షసాధనతా ప్రతీతేః కాశీమరణగంగామరణభగవన్నామస్మరణపూర్వకమరణాయూపసాధనసంవలనే పిత్వాభిప్రేతా సిద్ధిర్న ప్రతీత్యాప్తౌ పేతేపరస్పరాన్వయసాపేక్షతయా వ్రీహియవయోర్విరుద్ధకల్పనావధానప్రసక్తే
అపి తువాబువయోశ్చ తుల్యార్థత్వప్రవృత్తికల్పనైవ విశిష్టయోరశాస్త్రార్థతాత్ర వా తచ్చవిరుద్ధకల్పరూపవికల్పమిరకినతు పృథక్ఫలపనరూపవికల్పపరం అథవా పరస్పరాన్వయసాపేక్షతా వ్రీహియవస్థలేపి అత్రమోక్షకే ప్రథమప్రవృత్తవ్రీహి విధితో యవకరణకత్వా
ఖ్యావవిశిష్టస్యైవ వ్రీహికరణకయాగస్య ఫలసాధనతాప్రత్యాయనాదితి వేన్నత్వగ్నికపక్షారణేరూపవిరవాబృవసత్రవమేత్యగ్ని ద్వ్యహ్నాయతే నవాదిత్యప్రయోగాల్లపదుత్తరపాత్యస్థానాపి వాకారేణాపూర్వకల్పన్యవసదర్భా ప్యాన్యత్రకల్పసాపాత్యస్యాపి పూర్వకత్వైలో
ధ ఇతి వ్రీహియవయోస్తయార్వాగ్నిత్యాదావపి వ్యాదాపవాదాసాపాత్యామోక్షస్తో

నవకాశాదితి నను గోవధాదిభిస్సుతాపన్నైరకుభూతీనాం నానాత్వాదుపగమాత్తన్నసంకరప్రసంగ ఇతి వాచ్యం తస్యాం నానాత్వం తత్త్వజ్ఞానజన్యతావచ్ఛేదకభూతీనాం నానాత్వమిత్యన్నవినిగమకస్యదు లక్షణత్వాత ఏవం వేదబోధితవైకల్పికహేతుతాస్థలే సుముక్షితే
ష్వ్యానఫలసిద్ధిః సంభవతి శ్రీహాయనాదావ్యామేకయోగానుష్ఠానాదితి త్యాగాదాశిమశివతజ్ఞానకర్మణాం హేతుత్వే తత్త్వజ్ఞానస్య మోక్షత్వాపాప్రసంగాత నాపి జ్ఞానకర్మణాం సముచ్చితానాం మోక్షహేతుతా స్వీకారాత్ సమంజస్యం తత్త్వజ్ఞానా
హాయయోగాద్యానైరపేక్ష్యేణాముక్తి మోక్షహేతుత్వమసుత్రవృత్త్యనుపపత్తేః మధురాకాశీమరణాదీనాం సకలానాం సంభవస్యహాహిత్యవినిమోక్తేనశ్రుత్వా తేషాం కారణతాయాం నముక్తాపత్తేరితి తత్ర వికల్ప ఏవ శ్రీహాయనవదితి రూపకరోత్తుః
జ్ఞాం తత్వంగస్యైవమాపద్యేత తదనాదరే శ్రీహాయనవస్థలేపి సముచ్చయప్రసంగాత్ వాజపేయాగ్నిష్టోమాదీనామపి మిథః సహకారితాప్రసంగాచ్చ ఏవం సర్వత్ర తత్తత్త్వజ్ఞానమేవ సాక్షాన్మోక్షహేతుః కాశీమరణాదేస్తు తత్త్వజ్ఞానద్వారైవ మోక్షహే
తుతాం కాశీమరణాదీనాం మోక్షహేతుతాబోధకశ్రుతీనాం తత్కారణతాపరార్థః ఆపి తు ప్రయోజకత్వమేవ అత ఏవ జ్ఞానేన సహ కాశీమరణాదేః ద్వారద్వారిభావేన సముచ్చయమపి న సాహిత్యం వినాయమిదమోధితానేకకారణతాస్థలేన సముచ్చయ ఇతి
సిద్ధాంతస్యాయవిరోధః ఇతి తత్త్వజ్ఞానే మానసాత్మకే కాశీమరణాదిజన్యతావచ్ఛేదకతయా భూతివిశేషాణాం మానసత్వావ్యాప్యానాకల్పయితుం శక్యత్వాయామిత్థం నావ్యభిచారాన్నవకాశాత్ మృతశరీరావచ్ఛేదేన జ్ఞానోత్పత్త్యసంభవేన కాశీమరణానంత
రం శరీరాంతరపరిగ్రహాపేక్షల్ప్యతే అనన్యగతికత్వాత్ భగవతో రుద్రస్య తారకోపదేశస్తు వతు ముమూర్షుతాదృశాయామేవ మృతస్యోపదేశవత్త్వాసంభవాత్ తదుపదేశస్య అదృష్టద్వారా శరీరాంతరపరిగ్రహాపేక్షిణాత్మతత్త్వసాక్షాత్కారాజనకత్వం
నవము ముమూర్షుతాదృశాయాం తారకోపదేశతస్మాత్ మృతశరీరావచ్ఛేదేనైవాత్మతత్త్వసాక్షాత్కారసంభవాత్ కిమర్థం శరీరాంతరస్య కారణ్యమితి వాచ్యం తచ్ఛరీరావచ్ఛేదేన తారకమంత్రోపదేశాత్ అదృష్టతత్త్వజ్ఞానస్యాకారే కాశీమరణహేతుతానుపపత్తిః యత్కా
శీమరణకారణతాబోధకవాక్యానాం తదానీమప్రామాణ్యాపత్తేః తారకోపదేశస్య హేతుతాయామేవ తాత్పర్యం నాపరస్యేత్యర్థాసిద్ధిః ఇతి దుఃపరిహారత్వాదిత్యుచ్యతే తదా తచ్ఛరీరావచ్ఛేదేనాపి తత్త్వజ్ఞానసంభవే మోక్షాధ్యః కాశీమరణహేతు

ఖస్యాదితి తదేతి దీధితికృత్ప్రత్యయస్యానవారోపశుః కామాయ ఉపత్తిః ప్రియోఽథవతి ఆత్మనస్తు కామాయ ఉపత్తిః ప్రియోఽథవతీత్యాదినా ఆత్మనః సుఖాద్యర్థతత్సంపాదకతయా ఉపలిప్తస్త్రాదేరసురాగవిషయత్వం రూపం ప్రియత్వముక్తం తస్మాత్ 3
పదం స్వాత్మాపరమేవ సత్యేశ్వరపరం తస్య సుఖాఖ్యావాత్ తత్రానందం మన్యమానానామపి తదానందస్య నిత్యత్వాభ్యుపగమాత్ తస్యాద్వైశ్యత్వాత్ సంభవాత్ సవిశేషామి వక్షు కృతానాం స్వపస్వాత్మైవ వల్లభ్యోపాస్యదావపి వాత్మనయివ నిరూపాధిప్రియ
త్వాచ్ఛైథానాం తమేవం చ స్వాత్మనయపోహదుక్రాంతతయా ఉక్త్వా విరక్తస్య ద్రష్టృవ్యసనాత్ తస్యాయుం తచ్ఛ్రుత్యాదిశ్రుత్యా శ్రవణాదేరివ మోక్షహేతుతా ప్రత్యయ్యతే న తు పరమాత్మనః నను మిథ్యాజ్ఞానవాసనా ధర్మాధర్మౌ సైరదావరా ఆత్యంతికదుఃఖనివృత్తి
ఉప యోగిత్వం స్వాత్మతత్త్వజ్ఞానస్య తావ్యశక్తేతి తాత్పర్యం విషయోః స్తుతావతాపిన్న ఈశ్వరసాక్షాత్కారస్యానమేవ విధిత్వాతి సిద్ధమపవర్గహేతుత్వం నిరాబాధమేవేతి పాప్యం ధర్మాధర్మౌ ఖేదౌ వాసంతికదుఃఖాదిత్రయరూపముక్తినివారణ తత్రపరమ
సాక్షాత్కారహేతుతాయాం యుక్తివిరహాత్ మేవ విధిత్వాత్యాదిశ్రుతేః జీవబ్రహ్మైక్యబోధతన రూప యోగాఖ్యానస్య స్వాత్మసాక్షాత్కారసంపాదనద్వారేవ ముక్త్యుపయోగితాయామేవ యోగాఖ్యానవిధ్యేకవాక్యతానురోధేన తాత్పర్యం కల్పనైవితరేతవం
2 స్తైవకారవ్యత్యాసోపి నస్ఫుటీభవతి తాదృశః పంథా ఇత్యాది ప్రాగస్యాపి ఏవకారతాసర్వప్రకాశకత్వేన సార్థక్యసంభవాత్ ముఖ్యేశ్వరబోధకవచనాపర ఇత్యాదౌ నాపర ఇత్యాదిశాగస్యవిత్యాయుః తస్మాత్ యోగినస్తం ప్రత్యక్షం తిష్ఠగవతం మద్భు
మితాదీనాం యోగాఖ్యానస్య పరబ్రహ్మసాక్షాత్కారఫలకత్వరూపయథాశ్రుతార్థవిరోధోదుః పరిహార అధికారి మరణాపురుషోత్తమాదివము ఖదర్శనాదికర్మణామపి బహుశో వ్యాఖ్యాపో యినాశ్చ తేః కథం నాన్యః పంథా ఇత్యాదిః సామంజస్యం కథం
వాలసునేకతానాం జ్ఞానం కర్మణాం విశేషానామనుగతమోక్షప్రతిహేతుతా నివారణవాః తదా రశిమనీనాం పవిత్రహేతుతాయాం వా కార్యతైజూత్యేన వ్యభిచారవిరహరతమోక్షైసాధారణరూపే జూతివిశేషకల్పనాసంభవః సప్రతియోగిని దుఃఖదురితే
వాజూతివిశేషాత్ కల్పయిత్వా తదపబంసప్రతియోగికానాం స్వాశ్రయప్రతియోగికత్వసంబంధేన తేషాం మేవ వాబన్యతావచ్ఛేదకత్వం వా ఉపగమ్య వ్యభిచారః కృత్తివారయితుం గోవధాదిజన్యతావచ్ఛేదకజూతిభిః సంకరప్రసంగేన జూతివిశేషకల్పనా

ఏవసంగతిః మోక్షకారణంతుపరమాత్మసాక్షాత్కారఏవసవయోగశుద్ధమనస్యవిశ్వాసకతయాతచ్ఛుద్ధ్యస్యపరమాత్మసాక్షాత్కారేవిశేషామేవజ్ఞానసంభవాత్శమేవదిత్వాసేవకారతమోక్షస్యతదితరవిషయకత్వావ్యవచ్ఛేదస్యేశ్వరవేదనేవాధఇతికథంతత్ర
శక్రుతేరీశ్వరపరతేతివాచ్యం సన్న్యస్యబ్రహ్మసాక్షాత్కారస్యాపిచవరదృష్టమతమోక్షహేతోర్దేహాదివిషయకత్వయాత్రాపితరవిషయకత్వాదివచ్ఛేదనాథాత అస్మదభిమతమోక్షహేతుపరమాత్మనిర్వికల్పకస్యైవప్రతిబంధకత్వకల్పనయాపదితరావిషయక
త్వేనాపవత్తైశ్చతంవిధిత్వేవేత్యవకారవ్యత్యయమేనవాచ్యశ్చయాంసమాధానమపితుల్యముఖ్యయమతేపస్తుతఏవవ్యత్యయమేవకారస్యైవవైయర్థ్యాపత్తేః తథాపినాస్వధావిద్యతేయానాయిత్యనేనముక్తిసామగ్రీమాత్రేతత్ప్రాప్తానుఘటితాన్యత్వనిరాకరణాతతథా
ఏవప్రకారలక్ష్యస్యముక్తిపూర్వసమానాధికరణాతత్త్వప్రాప్తావశ్యకత్వస్యలాభాత్ అతఈశ్వరసాక్షాత్కారస్యైవకారణాత్వేవముఖితంతథాసత్యక్తకేవలాప్రకారావ్యత్యయేపినివారహాసంభవాత్ అతఏవమోహాప్రాప్తిసూతానియాంయంతేతత్వమసి
శ్వేతకేతోఇతిజీవాత్మనేతిపరమాత్మాభేదోపదేశశ్రుతిస్వరసాదహంబ్రహ్మాస్మీత్యాతాదృశబుద్ధేనస్యైవముక్తిహేతుతాయా ఉపగతవ్యతయోః వ్యత్యయస్త్రైవకారలభ్యస్యముక్తిర్భునకేశ్వరబుద్ధేనతదితరవిషయకస్యనాధఇతిశవతూపితత్వాత్సాని
వర్తకేః ఏతేనైవకారేణాద్వైతనేతదసవవిషయకత్వనవ్యవచ్ఛిద్యతేకింతుముక్తితదన్యవిషయకత్వవిశిష్టద్వైతనప్రయోజ్యత్వమేవతత్రైవకారేణావ్యవచ్ఛిద్యతేతథాచతదన్యవిషయకత్వస్యముక్తిప్రయోజకవ్యవచ్ఛేదః పయఃసిత్తద్వైతసామగ్రీ
వశాదీశ్వరసాక్షాత్కారేఽనుపయుక్తేతరజ్ఞానస్యావశ్యకత్వేపినక్షతిః జీవాత్మసాక్షాత్కారస్యహేతుతామతేఽప్యనతివరాకారావ్యత్వాసి అత్రశిత్వాపిననివారవాన్తరశఖిదాదివిషయకత్వేనైవతస్మాత్తత్వసాక్షాత్కారస్యమోక్షహేతుతయాస్యవచ్ఛేదపుమశ
కత్వాద్విధిత్వపినిరస్తంబ్రహ్మైవాహంనసంసారీత్యాదిశాస్త్రాదవిధ్యాకవాక్యతయాఽహంబ్రహ్మాస్మీతిబుద్ధేన్యాయాదిమతేబ్రహ్మభిన్నజీవాత్మవిషయకత్వేనాపిముక్తిహేతుత్వాత్ అత్రకేనానాత్మ్యమతేజీవబ్రహ్మాభేదజ్ఞానంయద్యపిశ్రమః తథాపితా
దృశస్యైవతస్యమోక్షహేతుత్వంశ్రుతిసిద్ధంనవిరుద్ధ్యతఇతివేన్నాశీర్వేబ్రహ్మైతద్ఋతంతనరూపస్యయోగస్యాశ్వాసనమోక్షకారణమీశ్వరసాక్షాత్కారః సంభవతి ఇత్యత్రైతత్త్వమసీతివాక్యతాత్పర్యాగమాదృష్టాస్త్రతస్యతమేవవిదిత్వాత్యస్తసామ

మననపదవాక్యయోః శాస్త్రాదిబోధితవైధర్మ్యలింగకాత్మపక్షేతరభేదానుమితేః శ్రవణాదిమూలకసంస్కారాదిజన్యమానవిషయకధ్యాసనోపపత్తేః తథా యోనిదిధ్యాసనపదవాక్యయోః సత్త్వేపి న మోక్షాపత్తిః నను శ్రవణాదిసత్త్వే ఆత్మతత్త్వసాక్షాత్కారవ
వశ్యంభావిత్వాన్మోక్షః స్యాదితి వాచ్యం తస్య చిరకాలీనధ్యానపరంపరాసాధ్యత్వాత్ తదుక్తం ఆగమేనానుమానేన ధ్యానాభ్యాసవశేన చ త్రిధా ప్రకల్పయన్ ప్రజ్ఞాం లభతే యోగముత్తమమితి ధ్యానాభ్యాసవశేనేత్యస్య పౌనఃపున్యేన స్మరణేనేత్యర్థః ప్రజ్ఞా
శ్రవణమననధ్యానరూపత్రివిధజ్ఞానం ప్రకల్పయన్ సంపాదయన్ ఉత్తమం యోగమాత్మతత్త్వసాక్షాత్కారరూపం లభత ఇత్యర్థః శ్రుతిబోధితేపి శరీరాదిభిన్నే ఆత్మని యథార్థత్వే తత్ర ప్రత్యక్షాంతరాదినా విరోధేన తాదృశశ్రుతిరర్థాంతరపరత్వశంకాయాం తద్వి
శమో ధిక్ శ్రమమిత్యాశంకాసంభవాత్ అశ్రద్ధయా నిదిధ్యాసనం న ఘటత ఇతి శ్రవణానంతరం మననస్యాప్యుపయోగః యుక్తిసిద్ధార్థే ప్రమితత్వావధారణేన మననేన సత్యాం శ్రద్ధాయాం నివృత్తిః అత ఏవ యుక్తిశాస్త్రస్య న్యాయవైశేషికాదేరధ్యయనం మోక్షోపయోగ్యుక్తమిత్యస్తు
న్నీశ్వరస్య సాక్షాత్కారవిషయత్వేన ఈశ్వరసాక్షాత్కారకారణత్వేన తస్య తేన ప్రియత్వాపి యోగప్రథమాంగప్రసక్తిః తత్సాక్షాత్కారసంబంధః నను ఆత్మజ్ఞానత్వవ్యాప్యజ్ఞానత్వావాత్మపదస్య జీవాత్మపరతాసంభవాత్ ఈశ్వరసాక్షాత్కారస్య మోక్షహేతుత్వమప్రామాణికమితి వాచ్యం వేదాహమేతం పురుషం మహాంతం
ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్ తమేవ విదిత్వాతిమృత్యుమేతి నాన్యః పంథా విద్యతేయనాయ ఇతి శ్రుత్యా నేశ్వరముపక్రమ్య తమేవ విదిత్వేత్యనేన తద్వేదనస్యైవ మోక్షహేతుతాబోధనాత్ తదితరకారణతయా ఆత్మజ్ఞానత్వవ్యాప్యజ్ఞానత్వావచ్ఛిన్నస్యేశ్వరపరత్వాత్ అత ఏవ నాన్యః పంథా విద్యతేయనాయ మోక్షస్యేతి అన్యవ్యపదేశః ఉపాస
నైవ ప్రయత్నే శ్రవణాంతరాగతత్వానుమాయిన గ్రంథోపి సంగచ్ఛతే నన్వీశ్వరసాక్షాత్కారస్య స్వాత్మవిషయకమిథ్యాజ్ఞాననివర్తకత్వం న విపరీతజ్ఞానవిధయా అపి తు వాక్యతత్త్వసాక్షాత్కారస్యైవేతి స ఏవ మోక్షహేతురితి వాచ్యం వాసనారూపదోషవినాశకత్వాత్
వేశ్వరసాక్షాత్కారస్య మిథ్యాజ్ఞాననివర్తకత్వాదీశ్వరసాక్షాత్కారస్య విపరీతజ్ఞానానాశకత్వేపి స్వాత్మత్వే వైయర్థ్యాదిఖ్యాన్యవాసనానాశకత్వోపగమేన క్షతివిరహాత్ సంస్కారవిశేషజ్ఞానయోర్విషయభేదేన నాశ్యనాశకభావభేదాత్ ఆత్మని దేహాభేదవాసనానాశే
హానైదానగాహిస్యాత్మసాక్షాత్కారకారణతయాపి కల్పనీయత్వేనేశ్వరసాక్షాత్కారస్య తన్నాశకతాపక్షే గౌరవానవకాశాత్ అస్తు వా వాసనానాశార్థం స్వాత్మసాక్షాత్కారాయ యోగః అనుయోగితయా ప్రతియోగితయా వాత్మైవ తత్త్వమోక్ష[illegible]వాచ్యయగ్రంథస్యోక్తి
వ్వ

ధ్వంసాభావప్రత్యయనాయోగాత్ ప్రతివేత్తు మోక్షే సుఖస్య మోధకానం దమిత్యాదివిరోధస్య యేన ముక్తాత్మని విద్యమానోపి సుఖే తద్వ్యతిరేకాభావ దక్షోభయతావచ్ఛిన్నవత్తాత్మనిష్ఠసంబంధప్రతియోగిత్వాశ్చార్థః సమవాయాదిరూపవృత్తిరూపసంబంధార్థకత్వాభావా
త్ తదర్థకమతుప్రత్యయస్యాదిపి వాక్యం అతద్వ్యక్తానానుయోగికసంబంధార్థకతయాబునిష్పత్తేః నాముక్తమతుప్రత్యయార్థకత్వాత్ అత్ర వ్యక్తానానుయోగికత్వాభావేన వచనం సమేవ తథాభావ నకశ్చిద్విరోధః అథ శరీరరూపకారణవిరహేణ ముక్తస్య స్వసాక్షాత్కారానుపపత్తిః సాక్షాత్కారస్యాపి
నిత్యత్వముక్తం సంసారికాలావిశేషప్రసంగ ఇతి చేన్న అవచ్ఛిన్నం సంవిజ్ఞానం ప్రత్యేవ శరీరస్యాపేక్షితత్వాత్ శరీరానవచ్ఛిన్నస్య నిత్యసుఖసాక్షాత్కారస్య శరీరమంతరేణాపి ప్రవృత్తిసంభవాత్ నాశ్రయమాత్ర నిత్యస్వ స్వరూపజ్ఞానస్య వ్యక్తస్య యాబ న స్వత్వస్యావశ్యం నివేశనీయ
తయా అవచ్ఛిన్నం నస్య శరీరబన్యతావచ్ఛేదకత్వప్రవేశే పిగౌరవానవకాశాత్ వస్తుతో అవచ్ఛేదకతాసంబంధే నైవజ్ఞానసంభృతీ శరీరస్యాపేక్షితయా నిత్యసుఖసాక్షాత్కారస్యాపి సంబంధేన కుత్రాప్యనుపపత్తేః శరీరస్యాపి తద్వాచ్యత్వాత్ న చైవమస్య దపి శరీరం వినానవచ్ఛిన్నం
జ్ఞానస్యాదితి వాచ్యం శరీరాప్రఘటితజ్ఞానస్య సామాన్యస్త్యైవ జ్ఞానఘటితత్వాత్ న చ జన్యజ్ఞానస్య మోక్షరూపత్వే తన్నాశే మోక్షో నివర్తేతేతి వాచ్యం జన్యజ్ఞాననివృత్తి నాశేపి సుఖసాక్షాత్కారధారాయా అనివృత్తేరిత్యాహుః తన్న సుఖసాక్షాత్కారమంతరేణాపి దుఃఖా
భావ విశేషస్య దుఃఖసాధన దురితాద్యంత నివృత్తేర్వా మోక్షదశాయామావశ్యకత్వేన తత్ర తద్వ్యజ్ఞానస్యాపేక్షితాయా అపహతత్వాత్ తి కదుఃఖాది నివృత్తేరేవ మోక్షరూపతాయా ఉచితత్వాత్ నిత్యసుఖసాక్షాత్కారాదికల్పనాయాం గౌరవప్రసంగా
త్ ఆనందం బ్రహ్మణో రూపం తచ్చ మోక్షే ప్రతిష్ఠితమిత్యత్ర ప్రమాణానందపదం దుఃఖవిరహార్థకమేవ మోక్షే ప్రతిష్ఠితమిత్యస్య సవాసనమిథ్యాజ్ఞానస్య నివృత్తౌ వృత్త్యావధిరహితం సత్ తస్మాదిత్యర్థః ఇతి కింప్రత్యక్షేణ తత్త్వజ్ఞానం హేతుః ఆత్మా వా అరే
ద్రష్టవ్యః శ్రోతవ్యో మంతవ్యో నిదిధ్యాసితవ్య ఇత్యాదిశ్రుత్యా తత్త్వమితి శ్రుతేః తావత్ శ్రవణాదిరూపజ్ఞానం అపి తత్త్వస్య మోక్షస్య హేతుః కారణం సవాసనమిథ్యాజ్ఞానస్య లక్షణమః శరీరావచ్ఛిన్నత్వేనాత్మనః సాక్షాత్కారః పశ్చాద్ దిజ్ఞానస్య దేహాన్నైవ
వాసనారూపదేవిశేషగుణస్యాయోమవాం గౌరవత్వాది మిథ్యాజ్ఞానవత్ ప్రతిబంధకత్వాత్ తజ్జన్యవాసనాయా అనావశ్యకత్వాచ్ఛ శ్రవణాదికం చ తద్ద్వారా మోక్షోపయోగి అతఏవ సంసారదశాయామపి శాస్త్రాధీనశ్రవణాపవాదశాబ్దబోధరూపాత్మజ్ఞానస్యాం

ఖసాక్షాత్కారోయం వగర్గః నిరతిశయసుఖమప్రామాణికం ఆనందం బ్రహ్మణో రూపం సచ మోక్షే ప్రతిష్ఠితమిత్యాదివచనప్రమాయాసంభవాత్ ఆనందమయోపాధిసంసరత్పుంసకం బ్రహ్మణో రూపం అస్య నూతనమోక్షే సమయే ప్రతిష్ఠితసాక్షాత్కృతమిత్యర్థః
ఏతాదృశప్రమాణేనమోక్షకాలీనసాక్షాత్కారవిషయసుఖసిద్ధౌ లాఘవేన తస్యైవోత్పదవినాశాభావసిద్ధౌ నిత్యతాయాం తాత్పర్యపర్యవసానాత్ కించ విజ్ఞానమానందం బ్రహ్మేతి శ్రుతిరానందవిశిష్టస్యాత్మనో నిత్యత్వే బాధప్రత్తివిశిష్టాన్వయపరతాయాం శ్రౌతసంకోచక
4 తయా అసతి మోక్షే పరిత్యాగే యోగాదితి విశేషణస్యాత దస్యాపి నిత్యత్వే ప్రమాణమిత్యాహుః తజ్జ్ఞానత్వం తథాపి తతో నిత్యజ్ఞానస్యాపి సిద్ధిప్రసంగాత్ న చ మీమాంసకానాం తత్ సుమతం వేదాంతినామేవ యథా శ్రుతతాదృశశ్రుతిబలాత్ జ్ఞానసుఖాత్మకస్య పరమాత్మ
నః సిద్ధిః తేషాం వేదకాత్కృత్యతయా ఆనందం బ్రహ్మణో రూపమిత్యత్ర సుఖం బ్రహ్మణః స్వరూపమిత్యర్థః మోక్షే ప్రతిష్ఠితమిత్యస్య సత్యమస్య మోక్షకత్వార్థకతయా భవిష్యతీత్యభ్యాసేనవా అవిద్యానివృత్తిరూపమోక్షజనకసాక్షాత్కారవిషయమిత్యర్థః అథ శరీరం వావసం
తం ప్రియాప్రియయోరపహతిరస్తీత్యాదిశ్రుతివిరోధాత్ తమనుక్తస్య సుఖసంబంధస్వీకారాసంభవః నసంబంధప్రవాకవఛేదకచ్ఛియా ప్రత్యేకనిషేధపరతాన స్యాత్ ప్రియతో అపితు ఖండయోభావపరత్వైవ తథాపి సుఖస త్వేపి దుఃఖాభావాదుఖయోభావసత్వేన నవిరోధః అవ్యాసజ్యవృత్తిత్వాను
గతరూపావచ్ఛిన్నాభావపరతయా వాక్యభేదపరిహారశ్చ అపాయకారానుపపత్తేర్న సాక్షియోతప్రియాప్రియయోరిత్యాదౌ కపదేనప్రతిపాదనస్య తత్సంభవాత్ దుఃఖాభావాదుఖయోభావః సుఖాభావాద్వా ఉభయయోభావదతి వినిగమనావిరహోనాశంకనీయః దుఃఖేనాత్రాశవి
యుక్తత్వశ్రుతేత్యాదిశ్రుతిబలాత్ దుఃఖాభావస్య ప్రామాణికత్వాత్ తస్యైవ ఉభయాభావప్రయోజకత్వాదితి వాచ్యం యతః ప్రియాప్రియేనస్పృశత ఇత్యనేన ప్రియాప్రియయోరకాస్పర్శ న ప్రత్యాయ్యత అపితు తదుభయానుయోగికో యస్సంయోగః స్పర్శకత్వాత్వాభావతత్ర
మకస్పర్శకత్వత్వంచ తదనుయోగికసంబంధప్రతియోగిత్వం ప్రియసుఖే సాదృశసంబంధప్రతియోగితాం సత్వేన తదుభయత్వావచ్ఛిన్న తత్ప్రతిబంధాభావబాధః ప్రతియోగిప్రతివాచ్యుభవతి ధర్మావచ్ఛిన్నానుయోగితాకాభావాన సత్త్వపగమాత్ నచస్పర్శధాతురత్ర స
త్రార్థకః తథాచ ఘటపటౌనస్త ఇత్యత్రయథా ఘటపటోభయాభావే నస్తిత్వం ప్రతీయతే తథా ప్రకృతేపి సుఖదుఃఖో భయాభావే అస్పర్శత్వం ప్రతీయత ఇతి వాచ్యం తథాసతి ధూమోరతమకతయా శరీరమితి ద్వితీయానుపపత్తేః అనుయోగినిసప్తమీం వినాప్రతిపాదికా

ష్యత్వస్త్రాన్యైరాడేవదుః। ఖస్తవాహో భేదసంభవాత్ సనాశ్రయనాశం వినా ఆశేషాదృష్టనాశ ఏవానుపపన్నః। ఆక్రంయసత్త్వేపి సమానాధికరణాత్ తత్వజ్ఞానాదేవాశేషాదృష్టనాశసంభవాత్ భవన్మతేప్యవిద్యానాశే తద్ధేతుతాయా ఆవశ్యకత్వాత్ పూర్వాదృష్టాసమృత్తేర్వా
సనావిరహాత్ యోగినాం బుద్ధిసత్త్వేపి అదృష్టానుత్పత్త్యవశ్యమతే ప్యదృష్టస్య తాసనాహేతుత్వాత్ అథావిద్యాయాః ఉపదానత్వాద్ద్విశేషసత్తామాత్రే తస్యాస్తథాత్వం అదృష్టం మిథ్యాజ్ఞానాహితవాసనైవ వాసనాభావత్వావిద్యాతత్త్వజ్ఞానం తు అదృష్టనాశే సాక్షాద్ధే
తుర్బుద్ధిపి తు బుద్ధినాశేప వ బుద్ధిజ్ఞానాద్యాశ్రయత్వ యథా తత్వజ్ఞానస్యాశ్రయతారూపసాక్షాత్సంబంధసత్తాకత్వాభేదకత్వమూలాభావాత్ అదృష్టసామానాధికరణ్యపరంపరాసంబంధేనైవ తత్వజ్ఞానసత్వాత్ తస్య తన్నాశకత్వేన నాశకత్వప్రసంగాత్ గౌరవాత్ నవ్యప్రతియో
గినిష్ఠప్రత్యాసత్త్యా జ్ఞానస్యాదృష్టనాశకత్వోపగమే ఉపవర్గరవమయోనాశాధికరణాని ష్టసాక్షాత్సంబంధేనైవ తస్య తన్నాశం ప్రతి హేతుత్వముపగంతవ్యమితి వాచ్యం తథా సత్యాత్మత్వం నాశం ప్రతియోగిత్వనియామకత్వావేనాతిప్రసంగాపాతాత్ ఏవం వాసనానాశేత
త్వజ్ఞానస్య పృథక్కారణతాకల్పనేనాపి న్యాయమతగౌరవం తస్య బుద్ధినాశకత్వే తన్నాశాదేవాదృష్టనాశ ఉపపత్తేః ప్రత్యుత తత్వజ్ఞానస్య పృథక్కారణతానుపగమాత్ అదృష్టాదినాశైకబుద్ధినాశస్య కారణతాయాం నాధికతే అనావస్యాత్ తనాశం ప్రతిజ్ఞాప్తకార
ణాపుయుక్తైరోపపత్తేః తథా వాజీవోపాధివిగమోపవర్గః ఇత్యేతద్వేపోంబితమితి చేన్న బుద్ధితత్వస్యానాత్మత్వే వినాశానుపపత్తేః వాసనాంశేబున్యత్వేన ప్రతియోగిన్యోహేతుత్వాత్ సాదిత్వేన బుద్ధిధర్మాదృష్టప్రవాహస్యాపి సాదిత్వం అనాప్రథమమదృష్టస్యై నిత్యత్వాగాదితత్వాశ్రయే
నిత్యంచ సన్యాత్ సమాదృష్టబునకత్యతిప్రై నిత్యప్రేదదృష్టప్రైతి త్వం ప్రథమతః కృతిశ్చైనిత్యప్రయోజకత్వ్యవదులభత్వాత్ తస్మాదదృష్టాదిసమవాయినో నిత్యత్వేవానాదివిచిత్రాదృష్టప్రవాహత్వం సాంఖ్యోగప్రైనిత్యమితి ఏతేన వయాలప్రకృతేపరిణామవిశేషో బుద్ధిర్మనః
హాదాఖ్యోత్పత్తిమధ్యాదృష్టకృత్వాదికంచ పురుషాస్తు కూటస్థనిత్యరూపాః బున్యథర్మానాశ్రయత్వం క్తౌటస్థ్యం బుద్ధిధర్మాః కృత్యాదయో బుద్ధిపరిణామవిశేషాణాం కారణతృప్త్యంసత్త్వరూపస్య లేపముక్తం అహంకారవిమూఢాత్మా కర్తాహమితి మన్యత ఇత్యాదినా బుద్ధ్యుపరాగవశా
త్పురుషాణాం బంధః బుద్ధేః యోన తదనుపరాగ ఏవ తేషామపవర్గ ఇతి సాంఖ్యమతమపాస్తం బుద్ధేరుత్పత్తిత్వాదినా దిత్వవికల్పకవస్తితత్వాత్ తదుక్తమాచార్యైః అన్యథా నాపవర్గః స్యాత్ సంసారో వా కథం భవేత్ ఇతి అసంసారసంసారే వైనిత్యం ఖర్షస్తు నిత్యసు

మాత్రవిషయస్యైవ స్వప్రకాశపదార్థత్వాదితి వాచ్యం యస్య స్వత ఏవ స్థితిః స స్వయమేవ స్వప్రకాశత్వాత్ సుఖాత్మకప్రపంచస్యాపి సుషుప్తేః స్వత ఏవ స్థితేరితి తథాపి లాసవృత్తివ్యాప్యవిషయ ఏవ స్ఫురతి బింబ ఏవ పారిశేష్యాత్ కించ లంతదుక్తం విహాపతే తేనాపి విశుద్ధో మునిః స్థిరవహితో మో
హాన్తరం తమూర్తేః సాక్షీస్వాతే తమస్తే ప్రతిఫలిత ఏవ యుగ యతే సా ప్రమాతా వ్యావృత్తరూపః ప్రమాణం ఫలమపి ధిషణావృత్తిసహ్యాత్ సా బింబోపాధి మోక్షపేరార్థం ప్రముస్యవిషయగః రూపాస్తమేయ ॥ పరత్వాదతి బ్రహ్మణా అస్యస్ఫుర్తేః స్వాతవన తు బిధాఖ్యాహార్త వైత
స్యవస్తుని ద్వైతస్య ప్రతిబింబా సంభవాత్ ఏవ చ నబ్రహ్మ సంవందన బ్రహ్మజ్ఞానం ఏవం వస్వవిషయకజ్ఞానరూపం బ్రహ్మైతద్ధితి నిర్వృతయా సంసారభ్రయా మపత తస్త్వే నావిద్యానివృత్తిః ప్రసంగ ఇతి పరాస్తం అంతఃకరణవృత్తిరూప బ్రహ్మసంవేదనస్యైవావిద్యానివర్తకత్వ
తయా బ్రహ్మాకారవృత్తేః సంసారదశాయామసత్వేనావిద్యానివృత్తిప్రసంగాప్రసక్తేః త్రిదండినస్తు ఆనంతమయ పరమనిజ్ఞోపాత్మనోరభయోర్మోక్షం పరమాత్మ జీవాత్మనోరభేదేపి ఉపాధి విశేషణావిశిష్టస్యాత్మనో భేదరూపతయా తస్యోపాధిక్షయే పరమాత్మా
భేద ఇతి భేద హేతూపాధివిగమ ఏవ జీవస్య పరమాత్మని లయః యథా ఘటాకాశస్య ఘటవిగమ ఏవ శుద్ధాకాశే తస్య లయః లింగశరీరావయవ్యభిన్నస్యైవ మహాత్మనో జీవభావ ఇతి లింగశరీరనాశ ఏవ తస్య వసితో మోక్షః లింగశరీరం చ స్థూలశరీరబీజభూత మహాభూతాంశా
రబ్ధాత్ త్రిభూతసూక్ష్మైకాదశేంద్రియసముదాయః తద్విశిష్టస్యాత్మనో దుఃఖాదిమత్తయా విశేషణీభూతలింగశరీరనాశే దుఃఖం నోత్పత్తుమర్హతి తద్విశేషణతా వచ్ఛేదకాస్య సంబంధవిశేషవత్ ఆశ్రయాంతర్భూతం తన్మాత్ర ఆశ్రయః సంవిదేవ తస్య దుఃఖావా
పత్త్వాత్ ఏవం చ పత్యగమ స్య దుఃఖనివృత్తిహేతుతయా పురుషార్థత్వం ముక్తమేవేతి ఏవం మతం మాయా ఆధీన స్య ప్రపంచస్య మాయానివృత్త్యైవ నివృత్తిమయమాని వృత్తిమోక్షదశాయామావశ్యకత్వం అవిద్యైవమాయేత్యాత్వాన్నైతన్మతే పరిశేషితేతి ఫలతానవిశే
షః అత్ర న్యాయవిదః అవిద్యా న వ బాధః అంతరం ఆనాదాభావాత్ కిం ద్వ్యాదృష్టమేవ తద్వ్యవస్థానాపనవిద్యా విరోధితయా అవిద్యాద్యుత్పత్తెరదృష్టమాత్రినాం సాధిత్వేపి తత్ప్రాగభావస్యానాదితయా అవిద్యాయా అనాదిత్వోపపాదనః తథా చ తన్నివృత్తిస్తదధీనదుఃఖనివృత్తిర్నాసా
క్షాదితి నిష్ప్రత్యూహా మేకరూపం సుఖ అవిద్యానివృత్త్యా సుఖాద్యభివృత్తే తద్ధర్మస్య దుఃఖస్యాపరస్పరనివర్తతే ఇతి తదపి నయుక్తిప్రథమానోహంతి బుద్ధ్యైసుఖదుఃఖాద్యాశ్రయత్వేపి తస్యావినాశే మానాభావాత్ నచ దుఃఖాశ్రయం తదానీ మానాభావాత్ తన్నాశోపగమః తస్యై

భోగవిలంబభోగయోరవిశేషేణ ప్రాయశ్చిత్తానాదర్న్యాత్ ఏవం నావశ్యమేవ భోక్తవ్యమిత్యస్యావిరోధాయ ఋష్యాదినామపి సకలకర్మణః భోగో ఽపగవుణత్యపి న యుక్తః క్రియతే ప్రాయశ్చిత్తానాం కర్మణాం భోగాభావాత్ తత్తత్కర్మఫలస్య వేదబోధితనాశకా
నాశ్యకర్మణః రుచితాయా ఆవశ్యకత్వాత్ తత్త్వజ్ఞానరూపనాశకస్యాపి వేదబోధితత్వయాలేన భోగం వినైవ కర్మణో నాశక్షతివిరహాత్ తత్త్వజ్ఞానస్య సాక్షాదదృష్టనాశకత్వోక్త్యాభిల భోగః కృతభిస్తత్త్వజ్ఞానమిత్యనేనగ్రమేణ దృష్టవిచారాత్ భోగస్య
దృష్టనాశకారణత్వాత్ అసంభవతీత్యపి నాశంకనీయం భోగో ఽపి హి తాదృశదృష్టనాశకత్వాస్య భోగఋష్యతావన్నైవ కర్తయా వ్యభిచారానవకాశాత్ అన్యథా తవాపి ప్రాయశ్చిత్తకీర్తనాదిజన్యాదృష్టనాశే వ్యభిచారాత్ అథదురితనాశస్య సుఖదుఃఖాభావజనకతయా తత్ర
పశ్చ్యమోక్షస్య కథం స్యాత్ కిఞ్చ మోక్షజనత్వమితి చేన్న తద్దుఃఖాభావనివహీకతయా నిత్యప్రయోజనత్వమేవ అద్వైతం మిథ్యాభేదజన్యవాసనాయాః అదృష్టద్వారా దుఃఖప్రయోజకతయా న నివృత్తేరపి దుఃఖాభావనివహీకతయా పురుషార్థత్వేన తస్యా ఏవ ప్రకృత
పమోక్షరూపతా స్వీక్రియత ఇతి చేన్న అత్యన్తతత్త్వజ్ఞానా [redacted] వాసనానివృత్తావపి యావత్ప్రారబ్ధశరీరాణాం భోగాద్ దత్తావదపవర్గానధ్యవగమాత్ తావదేవాస్య చిరం యావన్న విమోక్ష్యే అథ సంపత్స్యే ఇతి శ్రుతేరనేనైవ సాధిత్రత్వాపి ప్రారబ్ధకర్మవిమోక్షపర్యంతం
తత్త్వజ్ఞాన సత్త్వేఽప్యవిలబోధనాదిత్వాపాతః కదండసోఽవిద్యాంతేన స్తుతయురుపాధ్యసహ్యం సత్ప్రజ్ఞావేనావిశుద్ధరూపతా తాదృశోపాధివిగమ ఏవ కైవల్యం తాదృశోపాధిః అవిద్యైవేతి తన్నివృత్తిరేవ తద్దుఃఖాస్యాంతఃకరణవిశేషబుద్ధిధర్మతయా తస్యా
శ్చస్వజనకావిద్యానాశనాస్యతయా విద్యానివృత్తిం స్వతః ప్రయోజనత్వవిరహేపి దుఃఖనివృత్తినిదానతయా ప్రయోజనత్వం దురపవాదమేవ అవిద్యా ఉపదానార్థం తదవబోధన్యాపి నాశప్రతియోగినీ తన్నాశకం చ బ్రహ్మసాక్షాత్కారః సత్యేనావిద్యారూపాకారణాసత్త్వే బ్రహ్మ
వేదనమేవ దుర్ఘటమితి వాచ్యం బ్రహ్మసంవేదనం హి బ్రహ్మాకారాంతఃకరణవృత్తిః న తత్త్వాభ్యాసతః కరణాపరిణామవిషయతావారణరూపావిద్యానివృత్తిఫలకమిత్యుక్తం బుద్ధివృత్తివిదాభాసోదయ ఇవాప్నోతి తత్రాజ్ఞానం ధియా నశ్యేదాభాసేన ఘటః స్ఫురేదితి
తివచనావిద్యయా అంతఃకరణవృత్త్యైవ విరోధితాయుతవిషయస్యైవ స్ఫూర్తిప్రకర్ష నాసాతిశత్ఘ్నానామివ పదార్థానం తమేవ విదిత్వా బ్రహ్మసోఽంతఃకరణవృత్తివిషయత్వే బ్రహ్మణః స్వప్రకాశరూపతాసిద్ధాంతవిరోధః స్యాత్ స్వైవ ప్రకాశోఽగానమస్యేతి వ్యుత్పత్త్యేవ

కర్మణః కల్పకోటిశతైరపీత్యాదివచనవిరోధః స్యాత్ న చ తత్త్వజ్ఞానేన కర్మణాం వినాశే తత్త్వజ్ఞానినామాసంచితకర్మదుఃఖనివృత్తిః కథం స్యాదితి వాచ్యం ప్రాచీనకర్మణాం భోగాదేవక్షయ ఇతి వా సత్త్వాదిరహస్యైవ నిషిద్ధాచరణాదినా అదృష్టాంతరాజననాత్ దుఃఖాను
మోదనకర్తృపయకోట్యాంతరమాసంచితకర్మదుఃఖనిగమసంభవాత్ అత ఏవ తత్త్వజ్ఞానేన కర్మణామవినాశే దుఃఖస్యావశ్యకతయా తత్త్వజ్ఞానేఽపి ప్రవృత్త్యనుపపత్తిరిత్యపి సమాహితం న చ భిద్యతే హృదయగ్రంథిశ్ఛిద్యంతే సర్వసంశయాః క్షీయంతే చాస్య కర్మాణి
తస్మిన్ దృష్టే పరావరే జ్ఞానాగ్నిః సర్వకర్మాణి భస్మసాత్కురుతేఽర్జున ఇత్యాదిబహుతరవాక్యబోధితం తత్త్వజ్ఞానస్య కర్మనాశకత్వం దుష్పపన్నమేవేతి వాచ్యం భోగాదేవ క్షయమితి సాదివచనవిరోధభంగానురోధేన జ్ఞానం కార్యజననసంపాదనద్వారా రక్షితి సకలకర్మ
భోగం నివార్య తాని వినాశయతీతి తత్త్వజ్ఞానస్య కర్మనాశకతాబోధకవాక్యానాం తాత్పర్యనిర్గమాత్ ఉపజ్ఞా స్త్రీ ఇతి తానాశే భస్మని చ పరంపరయైవ హేతుతా తత్త్వజ్ఞానస్యాపి కర్మనాశే ఇత్యుపసనాయామేవ జ్ఞానస్య శక్తిత్వేన నిరూపణానుపపన్నాచ్యుక్తమిత్యాహుః కర్మప
దం లక్షణయా తాదృశార్థకముపగంతవ్యం తస్య క్రియాయామేవ శక్తేరితి తజ్జ్ఞాయా ఆవశ్యకత్వే జ్ఞానాద్యనాశ్యదృష్ట ఏవ హాస్తు తత ఏవ విరోధభంగో కిమర్థం తత్త్వజ్ఞానినాం సకలకర్మణ భోగకల్పనమితి వాచ్యం అదృష్టేపి కర్మపదస్యానాదిప్రయోగదర్శనాత్ తల్లక్షణా
మాత్రరూపత్వే తల్లక్షణాయాః శక్తితుల్యత్వాత్ కల్పనాలాఘవానురోధేన విశేషరూపేణ సామరసికలక్షణాయా అయుక్తత్వాత్ అస్మైతస్మాత్ కర్మణాం భోగావశ్యకతయా యుక్తకర్మప్రసిద్ధ్యా తాదృశవాక్యస్య యథాశ్రుతార్థపరతానసంభవేనైతి వాచ్యం అతీత్యస్య ప్రసేన వివక్షణాత్ తత్త్వ
జ్ఞానేన్ద్రియా అతీతానాం భోగస్తదనుభూత కర్మణాం నిత్యప్రతిబంధో నిత్యనిషిద్ధరూపమయథాశ్రుతార్థే ప్రసిద్ధ్యనవకాశాత్ యద్యపి భోగో సుఖవిశేషం తద్విషయ ఉత్పత్తిరూప భుక్తత్వం న తత్ర ప్రత్యదృష్టే తథాపి భోగవిషయఫలోత్పాదనత్వమేవ భోగకర్మణాం తత్ప్రకృతే వివక్షితం సుఖం భుక్తం
ఇతి వత్ పుణ్యం భుక్తం తదాదిప్రయోగదర్శనాత్ తాదృశార్థస్యాపి స్వరససిద్ధత్వాత్ ఇతి చేన్న కల్పకోటిశతైరపి సంతతే యథా భావనాఖ్యసంస్కారః కాలవశాదపి ఫలమనుత్పాద్య వినశ్యతి తథా న కర్మనైకల్యం తేన తథా జ్ఞానాదపి కర్మణాం నాశేన కర్మనివృత్తిరిత్యర్థః అస్యాప్రా
యశ్చిత్తాదపి కర్మనాశేన తాదృశవచనవిరోధపరిహారాసంభవాత్ ప్రాయశ్చిత్తస్య పాపనాశకత్వే తత్ర ప్రవృత్త్యనుపపత్తిః న వా ప్రాయశ్చిత్తస్యాపి కాయక్లేశమాత్రహేతుతయా భోగసంపాదనద్వారా పాపనాశకత్వమితి తత్ర ప్రవృత్తిరుపపద్యత ఏవేతి వాచ్యం దుఃఖవ్యక్తీనాం సామ్యే యద్భుక్తం తి

సుఖరూపస్వర్గాదిఫలయోరుభయోరపి తద్వ్యయాయాససాధ్యయోః గాదావపి ప్రవర్తతే దుఃఖసంభిన్నదరూపవిశేషపురస్కారేణైవ ప్రవృత్తేర్నాసంభవాత్ ఉభయోరపి తద్వ్యయాయాససాదో ఉత్కృష్టదోషానుదయాత్ తద్ధానత్వం ఇతి కష్టాపురస్కారేణాప్రవృత్తేర్నాస్త్యను
పపత్తి కత్వాపద్విశేష్టఫలార్థితయోరుభయోరక్రమానువిద్ధపిమోక్షోపాయప్రవృత్తిసంభవాత్ ఉపాదేయతానవచ్ఛేదకత్వస్య రూపావగాహనపూర్వకత్వాదివిశేషణవిశిష్టసంతాపకానాం సాధకరాగాత్ప్రవృత్తియువిరోధాత్ అత్ర తద్వ్యతిరేకరూపావగాహనే తు ప్రవృత్తేరయోగా
త్ కైవల్యస్తు దుఃఖధ్వంసస్య కారణాంతరాదివసంభవేనన తస్య తత్త్వజ్ఞానాదిజన్యత్వమపి సాలో వ్యదుఃఖబీజదురితనాశస్త్వవాత్యంతికస్యమోక్షరూపతాం స్వాకుర్వతీతి తస్యాత్యంతికత్వం స్వసమానాధికరణదురితాసమానాధికరణత్వమేవ భోగజన్య
ప్రాయశ్చిత్తజన్యవదురితనాశే అతిప్రసంగవారణాయ పద్విశేషణోపాదానం నవత తత్త్వజ్ఞానేరారంభకకర్మణాం తత్త్వజ్ఞానేనాపి భోగాదేవక్షయః అత ఏవ తత్త్వజ్ఞానినోపి నారదాదయః సుఖోపాయే ప్రవర్తంతే దుష్కర్మోపాయశ్చ నివర్తంతే తథా తత్త్వ
జ్ఞానజన్యదురితనివృత్తేః కాదృశ్యదురితసమానకాలతయా మోక్షరూపతాపాసంతికత్వం నిర్వహతీతి వాచ్యం జ్ఞానే తత్త్వజ్ఞానే ఘోషా ప్రారబ్ధః శరీరకమస్సన్నిప్యేవ తత్త్వజ్ఞానాంతరాదితరనాశోపగమాత్ తస్యైవాసంతికత్వేన మోక్షరూపతాలనవతాదృశ
దురితస్య విద్యమానేయి తత్త్వజ్ఞానధ్వయునాశకబలాత్ప్రథమం తేతరకర్మక్షయ ఇతి వాచ్యం చరమతత్త్వజ్ఞానయవనాశకతావచ్ఛేదకజాతివిశేషోపగమాత్ న చ తత్త్వజ్ఞానాదశేషదురితనాశే అదృష్టవశాదేవ తస్యస్వసమానాధికరణదురితాసమానకాలీనత్వరూపాసంతికత్వసిద్ధే
ర్హాణితి చపురుషాంతరీయదురితాసమానకాలీనదురితధ్వంసత్వన్నరూపకే ముక్తిత్వమపి న తత్త్వజ్ఞానజన్యతావచ్ఛేదకం తత్త్వజ్ఞాననాశ్యతావచ్ఛేదకతయోపదురితేషు జాతివిశేషకల్పనాసంభవః గోవధాదిజన్యతావచ్ఛేదకం జాతి ఇతి సాంకర్యప్రసంగాత్ అశేష
దురితనాశత్వేన తత్త్వజన్యత్వాసంభవః భోగాదిజన్యదురితనాశేవ్యభిచారాదితి కథం తాదృశ్యమపి ముక్తత్వేన తత్త్వజ్ఞానస్య హేతుత్వమితి వాచ్యం భోగాదిఘటితసామగ్రీ మంతరేణైవ తత్త్వజ్ఞానేన దురితనాశాత్ తత్ర తద్ఘటితయోరపవృత్తేః సంతికత్వవిశిష్ట
స్యైవ తత్త్వస్యజన్యతావచ్ఛేదకత్వసిద్ధేః పురుషాంతరీయదురితాసమానకాలీనత్వవిశిష్టస్యదురితనాశత్వస్య జన్యతావచ్ఛేదకత్వే మానాభావ ఏవ బాధకః అథ దురితనాశే తత్త్వజ్ఞానస్య హేతుత్వము ప్రామాణికం భోగాదేవ సర్వప్రాయశ్చిత్తనాశోపగమాత్ అన్యథా మా ... ఇతి

గత్వాత్ ద్వేషాదయో హి తత్త్వవివేకినాం తదనుదయాత్ అథ దుఃఖనివృత్తిర్దుఃఖస్య ధ్వంసరూపో ఽభావః న తు ప్రాగభావాత్యంతాభావౌ తయోర్నిత్యత్వేనాసాధ్యత్వాత్ ధ్వంసస్య చానంతత్వం తదంతత్వం న విశేషగుణాదేవ నివర్తనస్య తత్ర తత్త్వజ్ఞానాదుపయోగః స్వసమానాధికరణదుం

ఖాసమానకాలీనధ్వంసరూపాప్రతియోగిత్వవిశేషితదుఃఖధ్వంసత్వరూపాపవర్గతావచ్ఛిన్నస్య తత్త్వజ్ఞాననిరపేక్షకారణానాం తదాన్న నివర్తమానత్వాదేవ ముపిన తాదృశధర్మస్య తత్త్వజ్ఞానజన్యతావచ్ఛేదకత్వసంభవః చరమదుఃఖధ్వంసదశాయాం తద్వ్యసాత్మనిదుఃఖ

జనకాధర్మరూపకారణావిరహేణ దుఃఖానుత్పత్తేః అధర్మవశాదేవ తత్సమానాధికరణదుఃఖాసమానకాలీనత్వనియమాత్ అధర్మసమానరూపబాధకాభావస్య కార్యతానవచ్ఛేదకత్వాత్ అన్యథా పురుషాంతరీయదుఃఖాసమానకాలీనదుఃఖధ్వంసత్వవదేవ

పి కించిత్కారణకార్యతావచ్ఛేదకత్వాపాతాత్ మైవం అధర్మసమాఖ్యస్యైవ సాధకాభావ ఏవ కార్యతావచ్ఛేదకత్వే బాధకం న ఉపదర్శితముక్తితావచ్ఛిన్నం ప్రతి తత్త్వజ్ఞానహేతుతాయాః శ్రుతిసిద్ధత్వాదితి సాక్షాత్ తయా న వాధమాభూదిత తత్త్వజ్ఞానస్య తాదృశముక్తిత్వావచ్ఛిన్నం ప్ర

7 తికారణతా తథాపి తదవచ్ఛిన్నే తత్త్వజ్ఞానస్య ప్రయోజకత్వం దుర్వారమేవ తత్త్వజ్ఞానం వినా పాపప్రవాహవిచ్ఛేదాసంభవేన దుఃఖానుత్పత్తేరావశ్యకతయా దుఃఖధ్వంసే దుఃఖాసమానకాలీనతావచ్ఛిన్నవర్తమానతయైవ నాపద్ధర్మావచ్ఛిన్నానివారణాత్ తస్యైవ తదవచ్ఛిన్న

ప్రయోజకత్వాత్ ప్రయోజకత్వం చ స్వరూపసంబంధవిశేషః తత్ప్రయోజకత్వం జ్ఞానవత్వం యదపాయే ఽవశ్యమపాసిరితాదృశశ్చాప్రసిద్ధః వర్తమానస్య దుఃఖానుత్పత్తేర్మోక్షదశాయాం తత్ప్రాగభావాసత్వాత్ అనాగతస్యైవ ప్రాగభావప్రతియోగిత్వాత్ దుఃఖం మే మాభూదితి కామనా చోత్త

రకాలసంబంధవిశిష్టదుఃఖసత్త్వాభావవిషయిణ్యేవ న స్యాపి తస్య ప్రాగభావవత్ సాధ్యత్వమవిరుద్ధం దుఃఖప్రాగభావాభావాదివిశిష్టాదుఃఖసత్త్వాభావయావశేషస్య సుషుప్త్యాదిదశాయాం విశేషణాభావాత్ అతిప్రసంగ ఇతి తదసుఖ్యం యద్యాదరస్య సరోవరాధీనాం సాధ్య

స్యతదుపాయస్య ... కత్వాదివిశేషణావిశిష్టసంతాపశాంత్యాదిరూపఫలస్యానాయాససిద్ధత్వాదితి తైరనివారణం విశేష్యసంతాపశాంత్యాదిరూపఫలస్య వ్యర్థత్వాదితి తైర్నివారణా ప్రతిసంధానే దూరస్థసరోవరాదీనాం తదుపాయస్యైవ లవేష్ఠషవశాన్న ప్రవృత్తిః

తథా దుఃఖనివృత్తిమాత్రస్య లఘూపాయతో ఽపి నివారణా ప్రతిసంధానేనాసంతిక దుఃఖనివృత్తిరూపమోక్షేన ఽపయోగవదు తత్ర శ్రవణాదియోగాభ్యాసాదౌ ప్రవృత్తిరనుపపన్నేతి నదుఃఖాసుఖమాత్రస్య లఘూపాయసాధ్యత్వేఽపి ప్రతిసంధానపి దుఃఖాసంబంధి

శ్రీగణపతయే నమః॥ ప్రయోజనముద్దిశ్యైవ పుమాంసస్తదుపాయే ప్రవర్తంతే అతశ్శాస్త్రస్య ప్రయోజనం ప్రథమతః ప్రదర్శయతి శాస్త్రకృత్ః తత్ర స్వతః ప్రయోజనం సుఖం తదిచ్ఛాధీనే దుఃఖాభావశ్చ తత్త్వం వాన్యేచ్ఛానధీనేచ్ఛావిషయత్వం తదుప్రయోజనాంత
రాధీనత్వేనేతి ప్రయోజనత్వం స్వసాక్షాత్కారరూపభోగం ప్రతి విషయతయా జనకత్వమస్త్యేవ ప్రాప్తేః గౌణప్రయోజనం తత్సాధనతయేచ్ఛావిషయో భోజనాదిః తత్ర సుఖాద్విరహాపకలానుసంధానాదేవ భోసత్వేః దుఃఖాసంభిన్నసుఖరూపతయా స్వర్గస్యాపవర్గస్యాన్వీక్షికాదిశాస్త్ర
ఫలస్యాపవర్గస్యాపి సంభవతి కదుఃఖనివృత్తిరూపస్యాస్వాతంత్ర్యప్రయోజనత్వం ముక్తౌ ప్రమాణాం దుదేవత్వ దుఃఖత్వం దుఃఖత్వం వా స్వాత్రయాంశుభానాకాలీనత్వం సత్రతియోగి వృత్తి కాయస్యమాత్ర వృత్తిత్వాత్ సంతతిత్వాపవర్గా తత్పదీత త్వలసంతతిత్వం వా నానాకాలే
న కార్యమాత్రవృత్తిత్వం ఆత్యంతికత్వాద్వ్యాప్యసమానాధికరణావర్తకత్వాత్ స్వతిశ్చ ప్రమాణాం ఆవర్తనతే శరీరావచ్ఛిన్నత్యర్థః సమానాపవర్గస్యాత్యంతరూపస్య సుఖవిరోధితయా న పురుషార్థత్వసంభవః సుఖాభావనియతత్వాపి దుఃఖాభావత్వేనాత్యంతికత్వావిశేషితేన తద్విశేషితేన
భవత్ప్రయోజనత్వే ధృకవిరహేణాప్రయోజనత్వోపపత్తేశ్చ సుఖాభావనియతత్వేన తత్ర ద్వేషసంభవాన్నిఖాసంభవ ఇతి వాచ్యం స్వతః ప్రయోజనత్వస్య ద్వేషవిషయత్వావిరోధిత్వాల్లథవర్గాదినా శకత్వభ్యానద్వారాసుఖనివృత్తిసాధనత్వేన మోక్షోపాయే మోహాచ్ఛాదా
ద్వేషసంభవాద్విశేషదర్శినాం ప్రవృత్త్యనుపపత్తిరితి చేత్సుషుప్తరతావతాం విషయదోషాన్సుఖాభావే ఉద్వేగోద్వేషోదయే అపవర్గోపాయేనశ్చ వ్యర్థప్రవృత్తిః తమత్రమపి క్వాథాపస్వాదవివేకినః సుఖమాత్రలిప్సవో బహుతరదుఃఖానువిద్ధం సుఖముద్దిశ్య సురాపానాదౌ యదృచ్ఛయా
పాతిపాత్త్వేతి కృత్వాపరదారాదిషు ప్రవర్తమానా వరంబ్రూయాద్వనే రమ్యే ఏవాత్త్వాది వదంతో మోక్షాద్యధికారిణ్యో యస్యావివేకినో మోక్షస్వసంసారాపారకాంతారే నియంపిఫలఖదర్శనాని యంతే స్వానుఖదోషా కథ ఇతి కుపితఫలసిషగనాపాం సోపక్రమాప్రతిమమపి మస్యమానాః సుఖ
పితారతుమిష్యంతి తత్క్రాధికారిత్వమితి వివేకినాం తు బహుతరదుఃఖానువిద్ధతయా సుఖేనోత్కర్షైరాగ ఇతి తదభావేపి నోత్కట ద్వేష ఇతి బలవద్వేషవిషయసాధనస్యైవ ప్రవృత్తివిరోధితయా మోక్షోపాయే ప్రవృత్త్యనుపపత్తిః స్వర్గేపి పాతభయాదిజన్యదుఃఖానువిద్ధత
యోస్యత్సుఖతా పాపనవివేకినాం తత్పరరాగః రాగద్వేషమోహరుత్పదత్వం జాతివిశేషః ప్రవృత్తినివృత్తిశ్చాంకల్పనయః తత్త్వయామితాభావసామగ్రీ తత్ర జ్ఞానసత్త్వాదిఘటితాన్యనుగతా వద్ధ్యప్యపి బహుతరదుఃఖానువిద్ధత్వజ్ఞానేనసుఖతదభావయోర్విషయతానాముత్పడిరా

8

गदाधरि मुक्तिवाद ८

గా.దాధరీముక్తివాదప్రారంభః